

Handläggare
Evin Saleh
Telefon: 08-508 27 481

Till
Miljö- och hälsoskyddsämnden
MHN 2014-05-20 p. 27

Rapport om tillsyn över kvicksilverbranschen 2013

Förvaltningens förslag till beslut

Godkänna rapporten Tillsyn över kvicksilverbranschen 2013

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Tillsyn över användning av kvicksilver är en blandning av olika verksamheter som t ex tandläkarmottagningar, krematorier, sjukhus och laboratorie-verksamheter. Miljöförvaltningens tillsyn utgörs av bl a inspektionsbesök hos enskilda tandläkare, kontroll av anmälningsskyldiga laboratorier och granskning av miljörapporter från tillståndsskyldiga verksamheter som krematorier.

Bakgrund

Kvicksilver är en mycket toxisk metall och är ett av de allvarligaste miljögifterna. Metallen anrikas i mark, vatten och levande organismer och utgör ett hot mot både miljön och människors hälsa. Kvicksilverånga är den form som lättast tas upp i kroppen. Kvicksilver och dess föreningar, främst metylkvicksilver, påverkar nervsystemet och kan orsaka psykiska störningar. Foster och barn är en speciell riskgrupp eftersom deras hjärna och nervsystem fortfarande utvecklas.

Miljöförvaltningen har tillsyn över ungefär 500 tandläkare som får besök ungefär vart 4:e år. Förvaltningen utförde 66 tandläkarinspektioner under år 2013. De brister som förvaltningen uppmärksammade var avsaknad av amalgamavskiljare 16 %, bristande egenkontroll 41 %, bristande hantering av farligt avfall 7 % och bristande hygienrutiner 13 %.

I miljöförvaltningens tillsynsregister finns 118 stycken tandläkarkliniker som inte sanerats från kvicksilver. Miljöförvaltningen planerar att

förelägga samtliga dessa att sanera. Arbetet bedrivs områdesvis och under 2014 föreläggs 28 kliniker att sanera. De utvalda ligger i Norrmalmsområdet. Förvaltningen kommer under de kommande åren att kräva sanering även av de resterande tandläkarmottagningarna inom Stockholms stad. Enligt de uppgifter som förvaltningen har är kostnad för sanering från 20 000 kronor och uppåt.

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn på de två krematorier som finns i staden, Skogskrematoriet och Räcksta krematorium. De är tillståndspliktiga och har tillstånd till 6 000 kremeringar vardera per år. Det kvicksilver som släpps ut från krematorierna härrör från de avlidnas käkamalgam. Kremeringsugnarna är försedda med rökgasreningsanläggningar. Rökgaserna innehåller små resthalter av kvicksilver, stoft/sot/partiklar, kolmonoxid, kväveoxider, svaveldioxid och kolväte. Förvaltningen besökte krematorierna ifjol som årligt tillsynsbesök i samband med granskning av deras miljörapport. Då kontrollerades verksamheternas villkorsefterlevnad, deras egenkontroll samt eventuella tillbud och verksamhetsförändringar. Inga brister noterades.

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn även på alla laboratorieverksamheter inom Stockholms universitet (SU). De är anmälningspliktiga och klassade efter sin förbrukning av lösningsmedel och den laboratorieyta som är över 5 000 m². Förvaltningen besöker årligen flera institutioner inom SU. År 2013 besökte förvaltningen två institutioner nämligen naturgeografi/kvartärgeologi samt inst. för molekylär biovetenskap Wenner-Grens. De vanliga bristerna som förekommit och som miljöförvaltningen har uppmärksammat vid inspektionerna är:

- Dålig förvaring av kemikalier d.v.s. oinvallade kemikalier förvarade intill utslagsvasken,
- Brist på absorptionsmedel i laboratorielokalen
- Dålig invallning d.v.s. oproportionerliga invallningar
- Dålig märkning av kemikalier
- Brist på svensk kemikaliemärkning
- Dålig egenkontroll och ansvarsfördelning.

Effekten/ nyttan av miljöförvaltningens tillsyn över miljöfarliga verksamheter, som tandläkarverksamheter, kan avläsas i reningsverkens slam. Enligt Stockholm Vatten AB så fortsätter kvicksilvret att minska, om än inte lika snabbt som tidigare. Under perioden 1998-2004 pågick projektet kvicksilversanering av avloppsstammar, där tandläkare med flera fick bidrag för att sanera sina ledningsnät. Efter 2004 minskar det långsammare men ändå tydligt. Enstaka år kan halten ligga högre, till exempel i Henriksdal 2010, vilket beror på att Stockholm Vatten AB då fick in kvicksilver i samband med rensning av dagvattenmagasinet

Ormen. Kvicksilver kan ligga lagrat länge i ledningsnätet, i stadens egna, i grannkommunernas eller i enskilda fastigheter. När arbeten eller spolningar görs riskerar kvicksilvret att föras vidare in till reningsverken. Det är fortsatt viktigt att arbeta med att minska mängden kvicksilver i slammet genom att kontrollera spridningskällorna och hitta även de diffusa källorna som bidrar till kvicksilverspridning.

Slut

Bilagor

Bilaga 1 Rapport om tillsyn över kvicksilverbranschen.

Bilaga 2 Inspektionschecklista Tandvården.